

Tunnetaidot lastenkirjallisuudessa

Lukki-kirjastoista löytyvää tarjontaa viime vuosilta

Listan koontanut:

Melina Aremaa, pedagoginen informaattikko

Lohjan kaupunginkirjasto 16.3.2023

Pedagogisia – joissa mukana ohjeita aikuisille tai erillinen opas kasvattajille

1. Ympyräiset-sarja

- Tunnetaitojen oppimiseen luotu **kotimainen** tuotesarja (kirjat + vahvuuskortit + tunnekortit), mainostetaan perustuvat **pedagogiseen ja psykologiseen tutkimustietoon**
- Tuotesarjan kotisivuilta: *”Vanhemmuuteen, perhe-elämään ja lapsen kehitykseen erikoistuneet psykologit **Julia Pöyhönen** ja **Heidi Livingston** sekä kasvatustieteen maisteri **Maija Hytti** vastaavat tunnekasvatusmenetelmämme ja tuotekehityksen kasvatustieteestä. Luovasta kehityksestä vastaavat kuvittaja **Matias Teittinen** ja kirjoittaja **Anne-Maria Kuusela**. Musiikkia Ympyräisten satukirjoihin on tehnyt **Teemu Eskola** sekä **Juho Roslakka**. Tuottajana moniammatilliselle tiimille toimii **Mari Korkeamäki**. Psykologian tohtori **Maryam Zarra-Nezhad** on toteuttanut Tunnetaito-ohjelman pilottiprojektista vaikuttavuustutkimuksen”*. <https://www.ympyraiset.fi/page/9/tekijat>
- Kuvakirjat (sopii n. 3-vuotiaasta ylöspäin)
 - o jokaisen kirjan kannessa ”tässä tarinassa opimme...”, tarinan seassa kysymyksiä lukijalle/kuuntelijalle, lopussa tieto-osio aikuisille
- **Pieni kirja tunteista** (sopii n. 3 v. ylöspäin)
 - o jokaisella aukeamalla runo + kuva jostain tunteesta
- **Tunnetaitojen käsikirja** (askeleittain etenevä aikuiselle+lapselle, tehtävät soveltuvat 3-8-vuotiaille)
- **Suuri kirja vahvuuksista**
 - o 10 tarinaa luonteenvahvuuksista itsetunnon vahvistamiseksi, jokaisen tarinan lopussa pohdintatehtäviä + lopussa oma osuus kasvattajalle
- **Luen itse -sarja**
 - o lopussa myös aikuisille suunnattu osio
- Kommentteja: On käytetty ja todettu hyväksi joissain päiväkodeissa

2. Pöyhönen, Julia & Heidi Livingston: Fanni-sarja

- samoja tekijöitä, kuin Ympyräiset-sarjassa (lasten tunnetaitoihin erikoistuneita psykologeja)
- 7 osaa ilmestynyt vuodesta 2019, tulossa lisää
- sopivat sekä varhaiskasvatukseen että kotiin
- tarina + tietoa tunnetaidoista + tehtävät
- n. 4-5-vuotiaasta ylöspäin

3. Melissa Georgioun kirjat

- Metsäjengistä kertovia 3 kpl, lihapullan näköisestä Larista 2 kpl
- samalla tavalla kysymyksiä kuuntelijalle tarinan seassa, kuin Ympyräiset-sarjassa
- lopussa osio vanhemmille ja huoltajille

4. McDonlad, Avril: Jukka Hukka -sarja

- käännetty 5 osaa vuonna 2018
- runokuvakirjoja, riimiteltyjä tarinoita
- selvästi vanhemmille lapsille, kuin Ympyräiset sarja, ehkä noin 5-6-vuotiaasta ylöspäin
- tunnekortteja (ei kirjastossa)
- kirjan lopussa tehtäviä ja ohjeita kirjan lukemiseen liittyen
- Komentteja: On käytetty jossain päiväkodissa ja tarpeen mukaan hieman muokattu tarinaa

5. Riihonen, Riikka & Kaisla Suokas: Aada ja kiukkuleijona

- tarina + tietoa tunnesäätelytaitojen edistämisestä + kiukunsiedon työkalupakki
- perustuu kognitiiviseen psykoterapiaan ja käyttäytymisterapiaan
- erillinen vanhemmille ja kasvattajille suunnattu opaskirja: **Kuinka kiukku kesytetään? Lasten agressiokasvatus**

6. Lotta Uusitalo & Kaisa Vuorinen: Huomaa hyvä! Vahvuusvariksen tarinakirja

- Uusin kirja Huomaa hyvä -sarjasta, jossa ilmestynyt erilaisia kirjoja ja toimintakortteja
- 26 tarinaa, josta jokainen kytkeytyy vähintään yhteen luonteenvahvuuteen ja tunnetilaan
- jokaisen tarinan lopussa on tehtävä ja kysymyksiä
- n. 4-5-vuotiaasta ylöspäin
- Kommenttina käyttäjältä: Jokaiseen tarinaan liittyy vain yksi kuva, hieman hankala lapsen seurata tarinaa (esim. seuraavat Piki ja Molli -kirjat siksi parempia)

7. Kirkkopelto, Katri: Molli ja Piki -kirjat (1 kirja ruotsiksi "Molli får kvällsfnatt")

- Kuvakirjoja Mollista ja Pikistä ilmestynyt n. 10 kuvakirjaa 2013 alkaen
- Tarinoissa paljon tunteita ja kaverisuhteisiin liittyviä asioita
- Kuvakirjoihin liittyen tehty kasvattajan oppaita (+ superkortit – tunnetaitoja ja toimintaa), esim. nämä:
 - o **Piki ja Pöljä päivä (2020) – Meidän juttu! Kiusaamisen ehkäisy lasten vertaisryhmässä (2020)** (varhaiskasvatukseen ja perheille tarkoitettu – tavoitteena tukea vakan ja perheen yhteistyötä)
 - 16 viikon toimintamalli, jolla pyritään saavuttamaan kiusaamisen ehkäisyn vaikuttavuus lasten vertaisryhmän toiminnassa
 - o **Molli ja salaperäinen Suttu + kasvattajan opas samalla nimellä – sisältää tunnetaitokortit!**
 - tarina kertoo erilaisista temperamenteista, ystävydestä ja siitä, kuinka uudet tutut muuttavat maailmaamme hiukan
 - oppaan tehtävät suunniteltu lapsiryhmille sopiviksi
 - tehtävissä ja leikeissä hyödynnetään draamaa, musiikkia ja kuvallisen ilmaisun keinoja
 - Mindfulness-ohjaajan suunnittelemaa rauhoittumis- ja läsnäolooharjoituksia
- Kommentteja: Kuvitus on koettu hyväksi, tarinan ymmärtää helposti pelkästään kuvitustakin tutkimalla

8. Maria Nordin: Taikamatka – meditatiivinen satukirja, joka rauhoittaa ja rentouttaa

- Free to Heal -menetelmään perustuva kirja
- vuorovaikutteisia tarinoita, joiden avulla on mahdollista käsitellä erilaisia tunteita ja tilanteita

Tietokirjoja

1. Fiksut faktat -sarja (ÄVEN PÅ SVENSKA: Vad är känslor)

- paksulehtinen, jossa luokkuja – sopii n. parhaiten n. 5-6-vuotiaasta ylöspäin sisällöllisesti
- sarjassa ilmestynyt kaikenlaisia tietokirjoja, mutta tunteisiin liittyviä tällä hetkellä nämä neljä:
 - o Mitä tunteet ovat?
 - o Miksi jakaminen on reilua?
 - o Miksi joskus pelottaa?
 - o Mitä ystävällisyys on?

2. Lara Bryan: Kysy ja kurkista! Tunteet (2022)

- paksulehtinen, isokokoinen luukkukirja
- sisältö mielestäni enemmänkin koululaisille, mutta menee ehkä jo eskari-ikäiselle

3. **Felicity Brooks: Monen sortin -sarjan kirjat**

(ÄVEN PÅ SVENSKA! ”Allt om känlor” & ”Allt om jobbiga känslor: oro och rädslor”)

- **Monen sortin tunteet (2020) & Monen sortin murheet ja pelot (2022)**
 - o sopii n. 5-vuotiaasta ylöspäin
 - o jokaisen aiheen lopussa pohdintatehtäviä tai kysymyksiä lukijalle/kuuntelijalle
 - o kirjan lopussa osuus aikuisille

- 4. **Grossmann-Hensel, Katarina: Minusta tuntuu...kirja kikatuksesta, kiukusta, itkusta ja ilosta (2022)**
 - tarinanomainen tietokirja, jossa selitetään tunteita esimerkkien sekä kuvituksen keinoin
 - huumoria myös mukana!
 - sopii ehkä parhaiten n. 5-vuotiaasta ylöspäin

- 5. **Kauppi, Katriina & Mauri Kunnas: Pieni pelkojen kirja (2021)**
 - pelkäämisestä ja erilaisista pelottavuuksista (jotka tavallisia lapsilla)
 - jokaisella sivulla pelkomittari ja lopussa kunniakirja rohkeudesta

- 6. **Aittokoski, Metsämarja: Pikkuli oppii tunteita (2022)**
 - 12 eri tunnetta
 - 1 tunne/aukeama, selitetty mitä se tarkoittaa + kysymys lapselle
 - sopii melko monen ikäiselle (n. 2,5 - 3 v. ylöspäin)

- 7. **Karabatzia, Villie: Ensimmäinen tunnekirjani (2022)**
 - Paksulehtinen, isokokoinen
 - 16 eri tunnetta, samantyyllisesti tietokirjamainen, kuin Pikkuli -kirjakin
 - 2 tunnetta/aukeama, jossa selitetään tunne + kysymys lapselle
 - n. 3-vuotiaasta ylöspäin

Ammattikirjallisuutta aikuisille

1. **Maarit Kerminen: Virhusaaren seikkailut – mukaansatempaavia tunnetaidetehtäviä (2022)**
 - kirjailija on varhaiskasvatuksen opettaja, taidekasvattaja ja yhteisöpedagogi
 - esikoiskirja, tunnetaitoja vahvistavien taidepajojen pohjalta syntynyt
 - tarina + tarinan keskellä voi olla pohdintakysymyksiä lapsille, tarinan jälkeen kuvataidetyöskentelytehtävä

Kuvakirjoja, joissa tunteet keskeisessä roolissa tarinassa

Pienimille:

1. **Liisa Kallio & Eppu Nuotio: Oho, nyt harmittaa! (2023)**
 - taaperon vahvoja tunteita, paksulehtinen, samastumispintaa pienille, n. 1-vuotiaasta ylöspäin

2. **Leslie Patricellin paksulehtisissä kirjoissa**
 - ”Kiukuttaa” ja ”Hui, pelottaa”
 - Muutkin tekijän kirjat myös hyviä taaperoille, niissäkin näkyy tunteita kun esim. pottaillaan ja on saatu uusia hampaita

3. **Mervi Lindman: Peppe-kirjat ÄVEN PÅ SVENSKA! (Bebbe)**
 - esim. Peppe tykkää, Peppe pillastuu
 - myös muissa kirjoissa näkyy tunteet hyvin, hyvin ilmeikäs kuvitus!

4. Maria Nilsson Thore: Kolmikko-sarjan kirjat ÄVEN PÅ SVENSKA! (Tre)

- esim. Kolmikko tahtoo leikkiä kaksin (kolmas jää ulkopuoliseksi), Kolmikko kaivaa kuopan (riitaa lapiosta)

5. Axel Schefflerin Pete ja Pulmu -kirjat (uusimmassa tekijän Camilla Reid) ÄVEN PÅ SVENSKA!

- Sopii n. 1,5-vuotiaasta ylöspäin, menee vielä 4-vuotiaallekin ja vanhemmillekin, jos esim. haasteita kielen kehityksessä
- Kaikissa vain vähän tekstiä, mutta hieno tarinan kaari, aina tapahtuu joku epämieluisa asia ja lopulta asiat saadaan sovittua tai ratkottua.
- Tarina ja kuvat tukevat hyvin toisiaan, selkeä kuvitus!

Vähän isommille:

1. Tom Percivalin kirjat:

- "Milo ja mustasukkaisuus", "Anni ei lannistu", "Ravi raivostuu"

2. Nina Pirhonen: Leo Leijona -kirjat

- "...voittaa pelon", "...sanoo ei", "...tykkää kavereista"
- selkeän pedagogisia, eli tunteidenkäsitteily edellä, ei kaunokirjallisuus edellä

3. Timothy Knapman & Joe Berger: Joskus minä raivostun

- runokuvakirja, eli teksti on riimiteltyä

4. Velthuijs Max: Sammakko -kirjat ÄVEN PÅ SVENSKA!

esim. Sammakko ja linnunlaulu (kuolemaa käsittelevä kirja hyvin "kevyesti", jos haluaa käsitellä teemaa lasten kanssa yleisellä tasolla)

5. Deborah Marcero: "Purkissa" ja "Purkista"

- **Purkissa:** ystävydestä, ystävän menettämisen suru ja yhteyden pitäminen ystävään, joka kaukana ja lopulta uuden ystävän tapaaminen
- **Purkista:** Leevi työntää ikävät tunteet purkkeihin ja lukitsee ne komeroon. Lopulta hän ei tunne juuri mitään. Lopulta komerossa ei ole enää tilaa purkeille ja kaikki purkit menevät palasiksi! Tunteet palaavat, kerää rohkeutta tuntea ikävätkin tunteet ja jakaa ne jonkun kanssa!

TODELLA HYVÄ! (voitti Oulussa lasten oman kuvakirjaäänestyksen vuonna 2022 ilmestyneistä kuvakirjosita) 😊

6. Kati Närhi: Kadoksissa

- tekstitön kirja, jossa sama teema kuin "Purkissa" – ystävä muuttaa pois ja on ikävä ystävää
- kirjaa lukiessa lapsi voi itse kertoa, mitä tarinassa tapahtuu ja voidaan pohtia, miltä päähenkilöstä tuntuu

7. Suzanne Lang: Kiukkuinen apina

- oikeudesta olla kiukkuinen, hieman humoristinen ja hauska tarina!

8. Miikka Pörsti: Gorilla

- (erityis)herkkydestä, kiusaamisesta ja ystävydestä
- mielestäni oiva kirja keskusteluun lasten kanssa herkkydestä ja herkkyden näyttämisestä!

9. Maaret Kallio & Susanna Ruuhilahti: Murkens ja hirmuinen syysmyrsky

- mainostetaan satutietokirjana: pelko ja jännitys
- kirja kuitenkin tarinallinen
- lopussa hengitysharjoituksen ohje (miten rauhoittua, jos sydän meinaa pomppia rinnasta ulos ja ei saa henkeä)

Några svenskspråkiga till:

- **Stina Wirsén: Vem -böckerna** (t.ex. Vem är arg? Vem vågar?)
- **Lotta Olsson: Glad & Rädd**
- **Jennifer Moore-Mallinos: Alla dessa känslor: vad betyder de?**
(44 känslor att fundera över. En faktabok, som beskriver kort en situation som orsakar en viss känsla hos ett barn + en fråga tillhörande varje känsla att fundera över tillsammans)

+ Kom ihåg **Sagostigen!**

Där finns **färdigt boktips** för 1-3-åringar + 4-6-åringar och båda åldersgrupperna har en lista med böcker om känslor och sociala färdigheter: <https://lukki.finna.fi/Content/satupolku?lng=sv>

- **Du kan också söka själv böcker** som handlar om olika känslor via sökningen på sidan lukki.finna.fi, t.ex. så här:
 - o sökord: känslor + kryssa i begränsning under rubriken genre: Bilderböcker
 - o sökord: emotionella färdigheter + kryssa i begränsning under avdelning: Barn och unga

Muista myös!

- **Satupolku – sivustolta löytyy kirjavinkkilistat 1-3-vuotiaille ja 4-6-vuotiaille ja molemmille ikäryhmille listat ”Tunteita ja sosiaalisia taitoja”**
<https://lukki.finna.fi/Content/satupolku>
- **Lohjan pääkirjastossa on oma kuvakirjahylly tunnetaitokirjoille**
- **Voit itse etsiä tunteisiin liittyviä kirjoja lukki.finna.fi -sivustolta, esim. näin:**
 - o hakusana: tunteet + rajauksena Genre-otsikon alta: kuvakirjat
 - o hakusana: tunnetaidot + rajauksena Osasto-otsikon alta: Lapset ja nuoret